

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

2. De partibus Orationis generatim, quæ inveniri debent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

lum. Laudatur in privato hoc exercitio imitatio Ciceronis in affini aliquo argumento, cujusmodi multa suppeditat Masenius in sua Palæstra Oratoria; postremò denique *imitatio* præstantiorum Oratorum, quos legimus vel audivimus, à singulis aliqua meliora discendo, putà ab aliquibus artificum Inventionis, ab aliis Dispositionem, ab aliis Actionem &c: modò id curemus, ne nimia quorundam admiratione decepti vitia imitemur.

CAPUT II.

De partibus orationis generatim, quæ inveniri debent.

I. **Q**uid primum debet orator invenire? Quid initio invenien-
 Resp. Nisi jam aliunde habeat si- dum.
 bi præfixum statum Quæstionis, sicut contingit in Causis forensibus, hunc procul dubio, velut scopum habendæ orationis, ante omnia quærere debet. Idque maxime in Concionibus sacris, ubi plerumque liberum est Oratori, argumentum eligere. Ut verò quæstio inventa meliùs tractetur, statim initio diligenter considerandum venit, in quo consistat ipsius *Crinomenon*, sive Crinomenon.
 id, circa quod iudicium Auditorum præ- non.
 cipuè occupabitur. Istud Crinomenon a-
 liquan-

liquando idem est cum Propositione orationis, aliàs ab ea distinguitur. Idem cum ipsa est, quando hæc non habet unum aliquod argumentum principale, cui tanquam fundamento innititur, sed plura. Distinguitur Crinomenon à Propositione, quando hæc innititur uni tali primario argumento: tunc enim Crinomenon consistit in applicatione hujus argumenti ad statum quæstionis. Ut in Orat. Cic. pro Mil. Propositio est: *Milo jure occidit Clodium*. Argumentum unicum primarium, in quo Crinomenon consistit, est: *Quia Clodius infidatus est Miloni*. Hoc enimvero probandum erat, ab hoc demonstrato victoria illius causæ pendebat, huc attentio & judicium Auditorum potissimum ferebatur, ut judicent, Clodium jure fuisse occisum à Milone.

Unde petenda Propositio.

II. Unde petitur Quæstio sive Propositio Orationis? Resp. In orationibus generis Deliberativi & Exornativi, de quibus præcipuè & ferè unicè, ob causam inferiùs dandam, loquar, faciendum est discrimen. In concionibus sacris, quibus ex consuetudine præmittitur Lectio Evangelii illius diei, plerique sumunt locum aliquem ejusdem Evangelii, vel alium Sacrae Scripturæ, ex quo deinde occasionem doctrinæ moralis, vel Laudis alicujus Sancti, deducunt. Hunc locum Scripturæ interdum orator ipse sibi eligit, tanquam magis
ido.

idoneum materiæ, quam declarare statuit; aliàs locus ipse materiã suggerit. In orationibus verò Funebribus & aliis panegyricis, quibus non præmittitur sententia ex Sacris Litteris, aliunde propositionem orationis concipere oportebit. Modum & has & illas inveniendi dictabit sedula lectio & meditatio, ex quibus adjuvante ingenio prodibunt propositiones, quarum methodum & exempla suo loco adducam.

III. Inventã propositione quid ulterius inveniendum? Resp. Reliquæ partes orationis omnes quidem, sed ordine, quem subjungo. Cùm oratoris sit persuadere dictione; persuadere autem sit movere imprimis Intellectum, ut credat, esse verum, quod dicitur, & per hunc Voluntatem, cui Intellectus est instar oculi, invenienda sunt 1. Argumenta, quæ faciant fidem, seu moveant intellectum. 2. Argumentationes argumentorum. 3. Amplificatio rerum pro ulteriore motu voluntatis. 4. Affectus ejusdem. 5. Partes primariæ orationis, videlicet Exordium, Narratio, si qua sit opus, Confirmatio, Confutatio, Epilogus. 6. Amplificatio verborum, de qua infra. 7. Ornatus Elocutionis, cujus tamen postrema sit cura, primaria verò ipsarum rerum, contrã quàm non pauci hodie factitant, qui cùm toti sint in exquirendo cultu verborum, & comenda dictione, argumenta neglectim habent.

Inventio partium orationis.

habent. Itaque aures movent ad oblectationem, at nequaquam intellectum, multò minùs tangunt voluntatem.

Argumentum quid.

IV. Quid est Argumentum? Resp. Est ratio inventa ad faciendam fidem, hoc est, ad movendum Intellectum, ut credat, verum esse, quod affirmatur in Propositione orationis.

Quotuplex.

V. Quotuplicia sunt hujusmodi argumenta? Resp. Triplicia. Certa, probabilia, dubia, sed tamen verisimilia.

Certum.

VI. Quænam habentur pro certis? Resp. I. Quæ sunt lumine naturæ nota, ut, esse Deum &c. 2. Quæ sensibus percipiuntur. 3. Quæ communi opinione sunt probata, ut, Parentes esse honorandos. 4. Quæ legibus cauta sunt, & usu recepta. 5. Quæ à SS. Litteris aut ab Ecclesia sunt definita. 6. Quæ Doctorum consensu constant. 7. Quæ etiam Adversarii concedunt. 8. Quæ sunt principia lumine naturæ nota, aut ad ea proximè accedunt, ut, non posse idem esse bonum & malum respectu ejusdem.

Probabile.

VII. Quæ sunt probabilia? Resp. Univerfim, quæ virum prudentem, si rem ritè penetrat, possunt movere ad assensum, sive ut credat, esse verum, quod dicitur. Speciatim verò probabilia censentur: 1. Quæ ferè semper fiunt (& hæc dicuntur *firmissima*) ut, liberos amari à parentibus. 2. Quæ communi æstimatione propè certa sunt (& di-

DE INVENTIONE.

9

dicuntur *propensiones*) ut, hodie sanum cras adhuc victurum. 3. Quæ habent simplicem speciem veritatis (& vocantur *non repugnancia*) ut, furtum ab eo factum in domo, qui in ea fuit.

VIII. Quæ sunt dubia & tamen verisimilia? Resp. Circa quæ, etsi non desit ratio credendi, æquè magna tamen occurrit in contrarium. Ut, qui sæpe pœnitens in gravia scelera identidem relabitur, nunquam aut rarò fuisse verè pœnitentem. Verisimile.

IX. Qualia debent esse argumenta? Resp. Meliora sunt utique illa, quæ certa; quia tamen pleraque talia non sunt, sufficiunt probabilia. Imò & verisimilia, cum istis allata, non carent sua vi ad persuadendum. Quæ argumenta sufficiant.

X. Unde sumuntur argumenta? Resp. Ex locis oratoriis, de quibus mox Fontes argumentorum.

CAPUT III.

De Locis oratoriis.

I. Quid est locus oratorius? Resp. Est argumentorum sedes. Sunt nempe certi fontes, & capita generalia, quæ nondum sunt argumenta, sed occasio, medium, & quasi index, unde expeditum ingenium pro quavis materia argumenta invenit. Quid loci oratorii.

II. Quotuplices sunt loci oratorii? Resp. Quotuplices. *Intrinsici*, id est qui insunt rei, qui conjunguntur cum ipsa natura rei, quam tracta-